

כגפן פוריה

עלון להפצת תורה ויהדות

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה

פְּרִשֶׁת תִּזְרִיעַ

א' ניסן תשע"ט

שבת פרשת החודש

הפטרה: כה אמר ה'. אשכ': כל העם הארץ.

יציאת השבת ר"ת 20:20

ראש חודש ניסן | ברכת האילנות | פרשת הנשיאים
גיליון 526

יציאת השבת:

19:42

ירושלים: 19:39

כניסת השבת:

18:32

ירושלים: 18:25

הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֵאשׁ חֲדָשִׁים

הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

הקב"ה הראה למשה לבנה של ניסן בחידושה ואמר לו: "החדש הזה לכם ראש חדשים". זאת אומרת, החודש הזה עתיד להיות לכם לראש חודשים משום שבחודש זה, בעוד ימים מספר, אתם עתידים לצאת ממצרים, להיגאל. ניסן, אם כן, הוא החודש שבו יצאו ישראל ממצרים. אירוע זה של יציאת מצרים הוא האירוע החשוב ביותר בהווייתנו כעם. מבחינה אמונית יציאת מצרים חשובה אף יותר מבריאת העולם, שכן יציאת מצרים היא חווית אמונה היסטורית - עם שלם ראה וחווה את האירוע הזה על בשרו. לפיכך, חודש ניסן חשוב יותר מחודש תשרי. כדי לבסס את מעמדו של ניסן, הוסיפו לו חז"ל משמעויות רבות מאוד.

מעניין לשים לב שהתנאים כולם מסכימים שייציאת מצרים הייתה בניסן, אף שעל בריאת העולם יש מחלוקת. יש הטוענים שבריאת העולם הייתה בתשרי, ויש הטוענים שהייתה בניסן. ניסן, אם כן, הוא ללא ספק החשוב שבין חודשי השנה. התורה וחז"ל העניקו, כאמור, משמעויות רבות וקשרו כתרים רבים לניסן, ובמיוחד לא' ניסן שהוא ראש החודש של ראש החודשים. כך, למשל, בא' ניסן בשנה השנייה לצאת בני ישראל ממצרים הוקם המשכן: "ויהי בחדש הראשון בשנה השנית באחד לחדש הוקם המשכן".

ובגמרא במסכת שבת מובא שיום א' ניסן נטל עשר עטרות: ראשון למעשה בראשית, ראשון לנשיאים, ראשון לכהונה... ביום א' ניסן, יום הקמת המשכן, אף נאמרו למשה שמונה פרשות שבתורה הקשורות לדיני המשכן והמקדש. וביום זה, הדליק אהרן את מנורת הזהב והנשיאים החלו להקריב את קרבנות חנוכת המזבח. יוצא איתה, שיום זה מסוגל לתחילת בניין משכנו האישי של כל אחד מישראל, ומתוך כך נזכה גם לבניין בית מקדשנו במהרה.

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה-נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה לנוקמים *
הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שוריק. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריה מספר חשבון: 123459

שבת פרשת החדש

שבת האחרונה של אדר, היא הרביעית והאחרונה מ'ארבע פרשיות'. ונקראת 'פרשת החדש', על שם הקריאה שקורין בה למפטיר בפרשת החדש הַזֶּה לָכֵם רֹאשׁ חֳדָשִׁים מִסֵּדֶר בֹּא, בִּסְפֵר שְׁמוֹת, מוֹצִיאִין בשבת זו שני ספרי תורה, באחד קורין בפרשת השבוע ובשני קורא מפטיר מספר שמות כנ"ל.

כזה ראה וקדש:

"החדש הזה לכם ראש חדשים, ראשון הוא לכם לחודשי השנה". פרשת החדש נקראת כשאנו מתקרבים לראש חדש ניסן, החדש הראשון לחודשי השנה, אשר בתוכו חג החרות, חג הפסח.

הפתיחה לאירועי יציאת מצרים, ההוראה להתכונן לפסח, נאמרה למשה ולאהרן בראש חדש ניסן. ולפיכך אנו קוראים בשבת זו את הפסוקים מפרק י"ב בספר שמות, ובהם המצוות הראשונות שנתנו לעם ישראל. הפסוק הראשון: "החדש הזה לכם ראש חדשים, ראשון הוא לכם לחודשי השנה", מדבר בשני נושאים: הנושא הראשון, קידוש החדש, והעניין השני: קביעתו של ראש חודש ניסן כראש השנה לחודשים.

וכך פירש רש"י שם: "החדש הזה. הראהו לבנה בחדושה ואמר לו כשהירח מתחדש יהיה לך ראש חדש. ואין מקרא יוצא מידי פשוטו, על חדש ניסן אמר לו, זה יהיה ראש לסדר מנין החדשים, שיהא אייר קרוי שני, סיון שלישי: הזה. נתקשה משה על מולד הלבנה באיזו שעור תראה ותהיה ראויה לקדש, והראה לו באצבע את הלבנה ברקיע, ואמר לו כזה ראה וקדש":

ועדיין יש לשאול מדוע נתקשה משה במולד הלבנה עד שנצטרך הקב"ה להראותה לו באצבע? ונראה כי הטעם הוא, גודל העוצמה שנתן הקב"ה כח ביד חכמי ישראל לקדש את החודשים ולקבוע את הזמנים, ובזה נתקשה משה, הכיצד יקדש אדם את הלבנה? מה אדם ותדעוהו? והוראתו של הקב"ה היתה נתינת הכח ביד משה רבנו, ראש וראשון לחכמי ישראל, להעביר בידו את הכח לחכמים לקדש את החודש.

מצווה זו מלמדת אותנו על קדושת עם ישראל הקובעים על קדושת הזמנים. בסמוך ונראה לראש חודש ניסן, נלמד להעריך את הכוחות שנתן לנו בורא העולם, להוסיף קדושה בעולם.

הטעם לקביעת שבת החודש:

טעם שתקנו לשנות בשבת של ראש חדש ניסן (או בשבת שלפניו) ולהוסיף בה קריאה מענין היום, מפני חשיבותו של ניסן שהוא ראש לכל החדשים ומלך עליהם (הַחֲדָשׁ הַזֶּה לָכֵם - לכם אותיות מלך), ומצוה לקדש אותו יותר מכל שאר החדשים, לכך מכריזין עליו לקדשו ברבים בשבת שהיא יום כינוס ואסיפה בבתי כנסיות, על ידי קריאה זו בתורה וההפטרה בנביא:

ואין קריאה זו הקידוש של החדש, שאין קידוש החדש אלא בבית דין מומחין בזמן שהיתה נוהגת סמיכה בישראל. ועל ידי עדים שראו את הירח החדש, אבל יש בזה משום תוספת קידוש

על ידי ההכרזה בפומבי שעושים לניסן יותר מלחדשים אחרים. ועוד, שעל ידי קריאה זו שמודיעים לעם על כניסת ניסן, מזכירים להם שחג הפסח קרוב לבוא ויכינו עצמם לעלות לרגל. לפי שחמורה מצות עליה לרגל בחג הפסח משאר הרגלים, שיש בה מצות הקרבת הפסח, והקרבת הפסח היא מצוה שיש בה כרת. ועוד, שקרבת היחיד שבשאר הרגלים יש להן תשלומין כל שבעה, ופסח אין לו תשלומין:

ומפני שגדול כבוד הבית בפסח יותר מבכל השנה, ורוב ישראל, כנשיא וכעם, באים שעריו בשיר ובהלל, משום כך מלמדים לעם ולנשיא את משפטיהם זה עם זה, ומשפט כולם עם הבית וקדשיו ועבודותיו וקרבתיו; וזה ענין קריאת ההפטרס מספר יחזקאל.

הַחֲדָשׁ הַזֶּה לָכֶם רֹאשׁ חֲדָשִׁים, רֹאשׁוֹן הוּא לָכֶם לְחֲדָשֵׁי הַשָּׁנָה:

הַחֲדָשׁ הַזֶּה לָכֶם. לכם - שלכם; לכם - לגאולתכם. הַחֲדָשׁ הַזֶּה לָכֶם - מסור הוא לכם: אמר רבי יהושע בן לוי: משל, למלך שהיה לו אורלוגין והיה מביט בו ויודע איזו שעה ביום, כיון שעמד בנו על פרקו, מסר לו אורלוגין שלו. כך אמר הקדוש ברוך הוא: עד עכשו חשבונן של חדשים ושל שנים בידי, מכאן ואילך הרי הן מסורין בידכם.

הדא הוא דכתיב (שיר השירים ב): קול דודי הנה זה בא, מְדַלֵּג עַל הַהָרִים מְקַפֵּץ עַל הַגִּבְעוֹת - רבי יהודה אומר, קול דודי - זה משה; בשעה שאמר לישראל, בחדש הזה אתם נגאלין, אמרו לו: משה רבינו, היאך אנו נגאלין, לא כך אמר הקדוש ברוך הוא לאברהם אבינו וְעַבְדּוֹ וְעַנּוֹ אֹתָם אֲרַבְעַ מְאוֹת שָׁנָה וְהָלָא אֵין בִּידֵינוּ אֵלָּא מְאוֹתָם וְעֵשֶׂר? אמר להם, הואיל והוא חפץ בגאולתכם אינו מביט בחשבונותיכם אלא מְדַלֵּג עַל הַהָרִים - מדלג על הקצים ועל החשבונות ועל העיבורים, ובחדש הזה אתם נגאלים.

חדש שכולו גאולה:

אין קורין גאולה אלא ליציאה מאפלה לאורה. זה שלא ידע טעם שעבוד מעולם, אינו טועם טעם של גאולה, ועיקרה של גאולה - החרות הבאה מתוך השעבוד גופו; אלמלא היו ישראל משועבדים, לא זכו להיות בני חורין לעולם; וכשנשתעבדו - השעבוד עצמו הוליד את הגאולה, ומתוך החשכה בקעה האורה ולא ממקום אחר. וכן אמרו חכמים:

'אמרו ישראל לפני הקדוש ברוך הוא: רבונו של עולם, אימתי אתה גואלנו? אמר הקדוש ברוך הוא: לכשתרדו במדרגה התחתונה - אותה שעה אני גואל אתכם':

אתה מוצא כשנולד יצחק היו הכל אומרים: נולד בן לשעבוד, שכך אמר הקדוש ברוך הוא לאברהם כִּי גֵר יִהְיֶה יִצְחָק (בראשית טו) - ולא היה יצחק אלא אב לאומה של גאולים ובני חורין. וכן אתה מוצא ביצחק כשנעקד על גבי המזבח, היה דומה כאילו כלל זרעו של אברהם מן העולם ודוקא מתוך החשיכה באה הגאולה וכן לעתיד לבוא, דוקא בזמן שיראה כאילו זרעו של אברהם אבינו כלל מן העולם אז תחל הגאולה וכמו שקרא בדורנו לעין כל.

(ע"פ ספר התודעה)

ברכת האילנות

היוצא בימי ניסן, ורואה אילנות מלבלבים, מברך:

בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁלֹא חָסַר בְּעוֹלָמוֹ כָּלֹם וּבָרָא בּוֹ בְּרִיּוֹת טוֹבוֹת וְאֵילָנוֹת טוֹבִים לְהֵנֹת בָּהֶם בְּנֵי אָדָם.

א. תיקנו רבותינו ברכה זו, מכיון שהלבלוב באילנות הוא דבר שבא מזמן לזמן באופן מחודש, שאדם רואה עצים יבשים שהפריחם הקב"ה (הרא"ה בספר פקודת הלויים, ברכות מג:) ואין לברך ברכה זו אלא פעם בשנה ולא יותר.

ב. גם הנשים יברכו ברכת האילנות בחודש ניסן, ואף על פי שנשים פטורות ממצוות עשה שהזמן גרמן מכל מקום ברכת האילנות יברכו.

ג. והטעם, שמעצם מצות ברכת האילנות, היה ראוי לברך בכל זמן, אלא שהטעם שמברכים דוקא בימי ניסן הוא משום שאז מלבלבים האילנות, נמצא אם כן שאין הזמן גורם את הברכה, רק הוא תנאי בברכה, ולכן גם נשים יברכו ברכת האילנות.

ד. אין לברך ברכת האילנות אלא על אילנות של מאכל, אבל על אילני סרק שאין מוציאים פירות אין לברך, ומכל מקום אם עבר וברך על אילני סרק, לא יחזור לברך כשרואה פרחי אילני מאכל.

ה. ולא יברך אלא כשרואה שני אילנות, ודי מצד הדין אפילו בשני אילנות ממין אחד, והמברך על מיני אילנות הרבה, הרי זה משובח.

ו. אילנות המורכבים מין בשאינו מינו, יש אומרים, שאין לברך עליהם ברכת האילנות, שהואיל וקיומם נגד רצון הבורא, אין לברך ולהודות להשם יתברך על כך. ויש חולקים ואומרים שהואיל והברכה היא על כללות הבריאה, יכול לברך גם על אילנות מורכבים. ואף על פי שהרועה להקל לברך עליהם אין למחות בידו, ומכל מקום לכתחילה אין לברך עליהם, שספק ברכות להקל.

ז. מותר לברך על אילנות שהם בתוך שלוש שנים לנטיעתם, אף על פי שהם ערלה, ואסורים בהנאה, הואיל ולא נעשו באיסור, מותר לברך עליהם.

לעילוי נשמת אמו"ר רבי יצחק שושן זצ"ל - נלב"ע יב' תמוז תשע"ז

עלון זה מוקדש:

לרפואת: אברהם ולאה ציטרון. שרה בת שמחה. מרים יהודה. ציפורה והושע לוי. ביבה אלימלך. ישי הלוי. עוזר בן עישה. תקוה בת עזיזה. אלגרה בת ג'אן. אסתר בת זוהרה. מוֹל בת ענולה. אברהם בן רחל. רחמים בן סולטנה. הראל בן אביגיל. אילנה בת סליחה. ישי ורחל לוי. חנה בת זוהרה. מיטל מוריה אדרי הי"ו. **להחזרת נעדר:** צה"ל ושבינו ובהם: אורון שאול, הדר גולדין, גיא חבר, רון ארד, זכריה באומל, יהודה כין, צבי פלדמן, יהונתן פולארד הי"ו. **לעילוי נשמת:** הגר"ע יוסף זצוק"ל. הגר"מ אליהו זצוק"ל. רבי מסעוד מלול זצ"ל. רבי יצחק שושן זצ"ל. רבי יעקב שושן. הרב שלמה צורף. יונה יונה. סופר מנחם. אליאור קדושים. הרב אברהם צוקרמן. יצחק עמיהד. נדיר נחום. ניסים כהן. רובי צעדי. יצחק בן מוֹל מורחיו. מרדכי ומושה מורחיו. ישראל אברהם נתן. אברהם אחיו. מרדכי צאג. ראובן אלון בן נטשה. יצחק ועמרם אטיאס. ר' חיים אהרנה. לוי יצחק אמדרי. אורן מוֹעלם. אליהו מייטו. דוד חגי. דוד גרוסברג. יואל דללי. עמוס דמרי. סימנטוב משה יהודה. ישראל בן גמרה. רבי דוד הכהן. ישראל בן שושנה. נעים משה. יצחק ומחמה אילוז. נסים וסוליקה שושן. יצחק ולאה אסטרנוג. נדירה שמעון. מנירה לוי. ליט שבת. אסתר בת תורא. אסתר חדר. חנה יצחק. דינה פונדק. אליזה בת פריחה. תרצה יוגדן. אסתר וענבר נחום. דניאל אלמליח. אליהו אדרי. נסים מלי. מרים וענוה. עזיזה עמוס. רות יעקב. חיה רחל לוי. נעימה בת מגלודה. לואיזה מדר. זוהרה בת חנה. עליזה כהן. שרה אוליאיל. יוכבד ועקני. חסיבה ששפוטש. עישה דודן. ברכה סופר. רוני אמל. סבטלנה בת אולנה. אסתר איבני. כמיסה דדי. כמישה כהן. אליס טוביל. אילה שחר. רבקה ישעיהו. אריאל דרסעבר ז"ל.

ולע"נ הנספים בשואה ובהם: אלכסנדר שנדר, שושנה רוה, רפאל פרייז, ויצציליה צילה לבית משפחת ציטרון הי"ד.

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה